

## Późnowaryscyjskie przemagnesowanie węglanów dewońskich w strefie śląsko-morawskiej

Jacek Grabowski\*, Jerzy Nawrocki\*, Cestmir Tomek\*\*, Ondrej Babek\*\*\*

Strefa śląsko-morawska stanowi południowo-wschodnią gałąź łańcucha waryscyjdów europejskich. Skały dewońskie leżą tu niezgodnie na skałach krystalicznych podłoża kadomskiego. Transgresywane utwory klastyczne (dolny–środkowy dewon) są zastępowane wyżej przez węglany górnego dewonu i dolnego karbonu Morawskiego Krasu. Uważa się, że deformacje utworów górnopaleozoicznych są związane z nasunięciem Masywu Czeskiego na strefę śląsko-morawską w późnym karbonie (po namurze). Badania paleomagnetyczne węglanów dewońskich (Tait i in., 1996; Krs & Pruner, 1995) wykazały istnienie późnowaryscyjskiego przemagnesowania oraz kierunków przedfałdowych, uzananych za pierwotne, wskazujących na znaczną prawoskrętną rotację w stosunku do kratonu europejskiego. Rotacje te zinterpretowano jako przesłankę na

oroklinalne wygięcie łańcucha waryscyjskiego wokół Masywu Czeskiego (Tait i in., 1996).

W celu weryfikacji tej hipotezy na obszarze Morawskiego Krasu opróbowano wiele odsłoneń skał dewońskich i karbońskich. Do chwili obecnej opracowano paleomagnetycznie utwory franu i famenu z kamieniołomu Mokra k. Brna. Stwierdzono występowanie charakterystycznej pozostałości magnetycznej, o laboratoryjnych temperaturach odblokowujących 300–450°C. Głównym nośnikiem tego namagnesowania jest magnetyt. Negatywny wynik testu fałdowego wskazuje, że namagnesowanie jest wtórne i utrwalone po deformacji warstw. Paleobiegun tego kierunku leży na późnopaleozoicznym segmencie pozornej wędrówki paleobieguna dla płyty europejskiej. Potwierdza to pogląd Krsa i Prunera (1995), którzy jednak nie podali szczegółów dotyczących wieku przemagnesowania. Nowe dane wskazują, że wiek przemagnesowania można oszacować na 295–288 mln lat (najwyższy karbon). Zjawiska przemagnesowania, które dotknęły węglanowe utwory dewonu w strefie śląsko-morawskiej były więc wcześniejsze niż w Górach Świętokrzyskich, strefie śląsko-krakowskiej i regionie lubelskim, gdzie późnowaryscyj-

---

\*Państwowy Instytut Geologiczny, ul. Rakowiecka 4, 00-975 Warszawa; jgrab@pgi.waw.pl; jnaw@pgi.waw.pl

\*\*Institut für Geologie und Paläontologie, Universität Salzburg, Hellbrunner 34, A-5020 Salzburg, Österreich

\*\*\*Geologická Faculta, Universitet Palackeho, Tr. Svobody 26, 77146 Olomouc, Česká Republika

skie przemagnesowanie miało miejsce nieco później, przed 289–273 mln lat (Grabowski i in., 2002).

### **Literatura**

GRABOWSKI J., NARKIEWICZ M., NAWROCKI J. & WAKSMUNDZKA M.I. 2002 — Permskie przemagnesowanie

utworów węglanowych dewonu południowej Polski — próba powiązania z procesami diagenetycznymi. *Prz. Geol.*, 50: 78–86.

KRS M. & PRUNER P. 1995 — Paleomagnetism and Paleogeography of the Variscan Formations of the Bohemian Massif. Comparison with other European Regions. *Jour. Czech. Geol. Soc.*, 40: 3–45.

TAIT J.A., BACHTADSE V. & SOFFEL H. 1996 — Eastern Variscan fold belt: Paleomagnetic evidence for oroclinal bending. *Geology*, 24: 871–874.